



Валерія Покідіна

Як стати Південною Кореєю?

Освітня система Південної Кореї – це той приклад, коли структурні зміни в підходах до навчання спроможні кардинально трансформувати економіку країни. Величезні інвестиції в південнокорейську освіту та регулярний контроль за їхнім використанням стали фундаментом для стрімкого економічного зростання, яке відбувалося з вражаючою швидкістю впродовж 60 років після завершення війни з Північною Кореєю. За два покоління Південна Корея перетворилася з країни з масовою неписьменністю в економічного гіганта, створивши й підтримуючи конкурентоспроможність таких брендів, як Samsung, Hyundai, Daewoo і LG. Свій шлях нагору держава побудувала завдяки раціонально збудованій освітній системі, в якій не було місця марнотратству та корупції, а кожний корейський вон працював на користь освітян. Саме освіта, що відповідає нагальним потребам економіки, та дипломи, які відповідали заявленим у них компетенціям, допомогли країні вийти з кризи і довели, що навіть за відсутності головних природних ресурсів, маючи лише людський капітал, налаштований на старанне та важке навчання, можна створити й підтримувати стабільну економіку.

Навчання по-корейськи

Хе-Мін Парк нещодавно виповнилося 16. Вона живе в заможному сеульському районі Каннам, що був прославлений славнозвісним корейським поп-співачом PSY. Розклад дня дівчинки є типовим для більшості південнокорейських юнаків та дівчат її віку.

Хе-Мін прокидається о 6.30, о 8 годині ранку починаються заняття в школі, що закінчуються о четвертій вечора (або о п'ятій – у разі додаткових занять). Повернувшись додому та пообідавши, дівчина поспішає на автобус, щоб встигнути на свою другу учбову зміну: на підготовчі курси до приватної школи (“hagwon”). Такі додаткові курси є досить поширеними в Південній Кореї: школярі вимушені їх відвідувати не тільки з метою підготовки до університетських вступних іспитів, але й щоб долати базову шкільну програму та мати змогу покращити свої оцінки. Як правило, заняття на курсах тривають три години – з шостої до дев'ятої вечора. Після них Хе-Мін проводить ще кілька годин, займаючись самостійно в класі, вона повертається додому вже близько опівночі. Лягає спати дівчинка десь о другій ночі, щоб прокинутися о пів на сьому і розпочати все знову.

Як взагалі їй вдається дотримуватися такого жорсткого графіка?

“Звичайно, я втомлююся. Але вмить забуваю про труднощі, коли бачу свої результати – а вони того варті!”

Хе-Мін була б рада відпочивати більше, але впевнена, що зараз не може собі цього дозволити. Вона мріє стати вчителем і готова важко працювати задля досягнення своєї мети.

Хе-Мін – далеко не поодиноким прикладом відданості навчанню серед юнацтва Південної Кореї. Майже всі південнокорейські школярі дотримуються двозмінного графіка навчання – для них це образ життя. Батьки витрачають тисячі доларів на позашкільні заняття для своїх дітей, і ці гроші не потрапляють до рук окремих приватних вчителів, які викладають певні предмети вдома один чи два рази на тиждень, – приватна освіта запроваджена на

державному, індустріальному рівні. Сьогодні в Південній Кореї функціонує більше 100 000 приватних шкіл, які пропонують додаткові підготовчі курси, їхня аудиторія становить 75% школярів у країні.

Мати Хе-Мін хвилюється за свою доньку, але розуміє, що вони не мають вибору, коли йдеться про необхідність конкурувати на ринку праці.

“У Кореї мало природних ресурсів, навіть землі не так вже й багато. Єдиний ресурс, що в нас є, – це люди. Тому кожен, хто хоче бути дійсно успішним, повинен виділятися. Як мати, я не відчуваю себе комфортно в такій ситуації, але це єдине, що моя донька може зробити, щоб досягти своєї мрії.”

Саме ця вражаюча зосередженість на навчанні щороку підносить Південну Корею на найвищі позиції усіх освітніх рейтингів, а південнокорейських школярів робить справжніми “монстрами” міжнародних екзаменаційних систем, таких як PISA та TIMSS.

“У Кореї мало природних ресурсів, навіть землі не так вже й багато. Єдиний ресурс, що в нас є, – це люди. Тому кожен, хто хоче бути дійсно успішним, повинен виділятися. Як мати, я не відчуваю себе комфортно в такій ситуації, але це єдине, що моя донька може зробити, щоб досягти своєї мрії.”

Для порівняння: обов'язкову частину завдань GCSE-іспиту, який складають школярі Великобританії після завершення загальної середньої освіти, група з шести їхніх корейських однолітків виконала за половину відведеного часу, решту часу вони заради розваги розв'язували додаткові завдання підвищеної важкості. Більше того, четверо з них склали тест на “відмінно” і дали правильні відповіді на всі завдання, інші двоє були лише на один відсоток позаду. Це й не дивно, якщо враховувати, яке ставлення сформувалося в культурі країни до головного іспиту у житті південнокорейського школяра – вступного екзамену до університету. Щороку близько 650 тис. учнів беруть участь у національному

іспиті. У день “ікс” усі фінансові ринки, банки та урядові установи відкриваються на годину пізніше – о десятій, щоб перенести годину-пік руху громадського транспорту (автобусів та потягів), а поліція максимально мобілізується, аби допомогти школярам до 8.40 ранку дістатися до кожного з 1.257 центрів оцінювання по всій країні. Щоб не турбувати абітурієнтів зайвим шумом та галасом, у радіусі 200 метрів від центрів обмежується трафік, відкладаються зліт та посадка літаків у період (зазвичай з 13.05 до 13.45), коли школярі проходять аудіювання з англійської мови. Військові повітряні вчення, вправи з бойовою стрільбою також припиняються під час тесту. Всі ці заходи вважаються необхідними і цілком виправданими, адже високий тестовий бал відкриває шлях до топового університету, після якого гарантоване працевлаштування в таких гігантах, як Samsung або Hyundai. Вступні іспити відіграють роль інструмента, який забезпечує справедливість і об'єктивність, тому екзаменаторів, які проводять іспити, за місяць до екзамену ізолюють від людей, серед яких вони живуть та працюють, аби запобігти розголошенню завдань шестигодинного тесту¹.

Інвестиції в освіту: початок нової ери

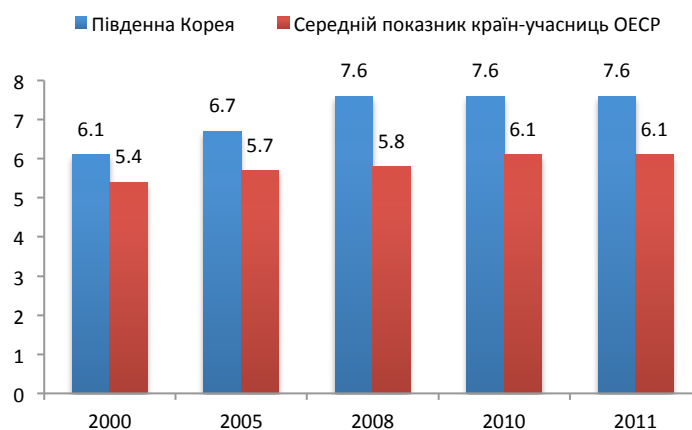
Освіта відіграє чи не найважливішу роль у житті корейців. Ще за часів династії Чосон, що панувала з 1393 до 1910 року, тільки ті, хто вдало склав іспит із цивільної служби, мав змогу отримати доступ до привілейованого класу (“yangban”) – тодішньої вченої аристократії. Колоніальні часи під японською вартою (1910 – 1945 рр.) розчарували освітні прагнення корейців, тому попит на освітня послуги дещо знизився. Після кривавої Корейської війни 1950–1953 рр. майже всі соціальні ієрархії розсипалися, і у людей з'явилася надія на створення більш меритократичної освітньої системи, у якій людина може досягти успіху, розраховуючи лише на власні зусилля. Якщо до 1971 року

¹ <http://www.bloomberg.com/news/articles/2013-11-06/trading-delayed-as-650-000-south-koreans-take-college-entry-test>

через брак шкільних будівель тільки половина дітлахів могла відвідувати школу – та ще й позмінно, то вже у 1980 році кожен школяр початкової школи переходив до середньої у віці 11 років².

Саме завдяки ефективному використанню значних інвестицій в освіту Південна Корея змогла вибратися з кризового післявоєнного стану і стати на шлях економічного зростання. За даними Організації економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР) державні видатки на освіту в Південній Кореї вже впродовж тривалого часу складають суттєву частку ВВП і традиційно вищі за відповідний середній показник у країнах-учасницях ОЕСР. Найвищий рівень витрат на навчання був досягнутий у 1987 році, коли майже 15% ВВП було спрямовано на освітня галузь – майже така ж сума на той час відводилася на соціальні послуги.

Мал. 1. Державні видатки на освіту (у % до ВВП)



Джерело: Education at a Glance 2014: OECD Indicators

На вищу освіту корейці також не шкодують грошей: у 2011 році 2.6% ВВП було акумульовано вищими навчальними закладами, що на цілий відсоток більше за середній показник ОЕСР у 1.6%. Утім, через велику кількість студентів, які навчаються у південнокорейських вишах, витрати в розрахунку на одного студента були досить помірними (мал. 2) – приблизно 10 тис. дол.

² <http://www.economist.com/news/special-report/21588204-south-koreas-education-fever-needs-cooling-other-arms-race>

США. З наведеного нижче графіка видно, що існує багато країн, що витрачають на освіту набагато більше, але не спроможні виховувати більшу кількість випускників університетів серед молодого покоління. Що демонструє південнокорейська модель освіти – так це величезну вартість грошей та раціональність їхнього витрачання на кожного студента³.

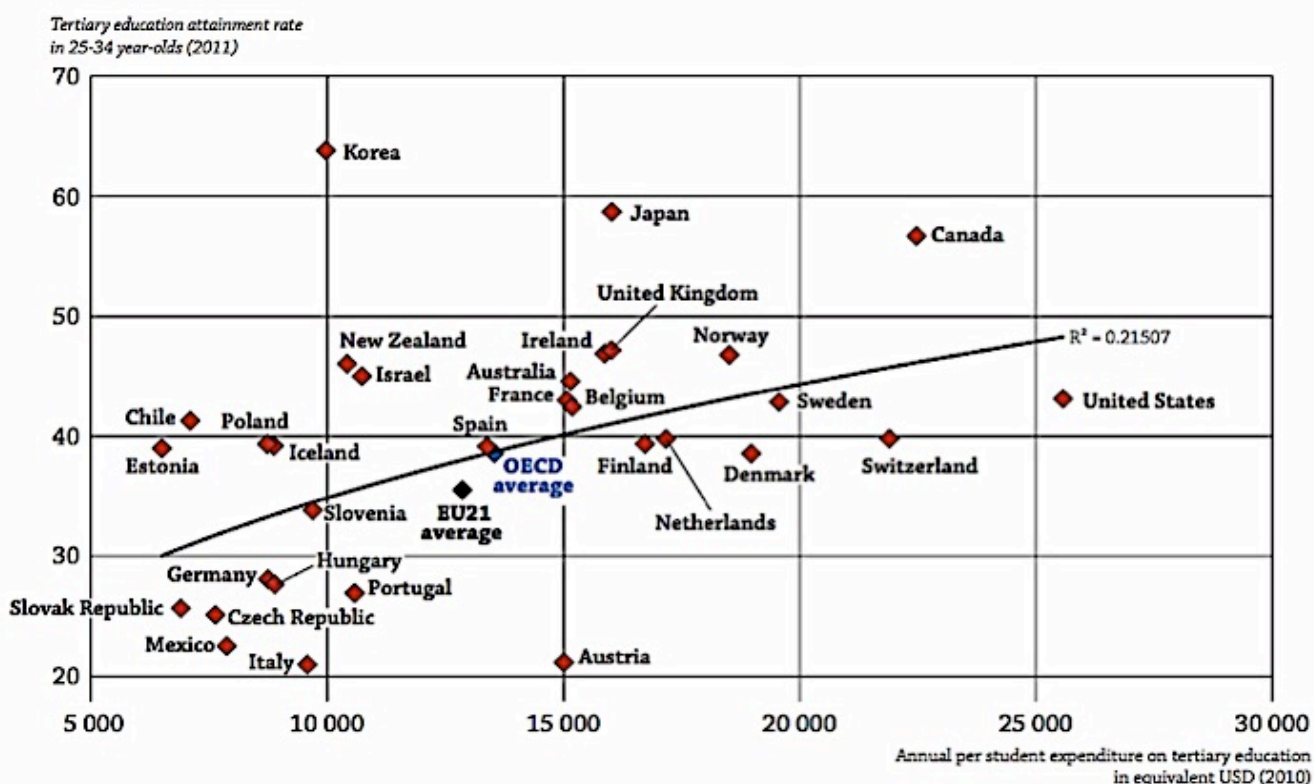
Гроші, безумовно, мають велике значення, але існують значні відмінності між країнами щодо ефективності їхнього використання. Збільшити видатки на вищу освіту, особливо в період економічної кризи, фінансової консолідації й жорсткої економії, дуже складно. Навряд чи

якості та цінності освіти, відсутності у освітян бажання

зловживати своїм посадовим становищем заради власної вигоди та завдяки загальній повазі до працівників освітньої галузі зиск від інвестицій триватиме ще довго.

Велике значення освіти для жителів Південної Кореї також відображене в кількості грошей та часу, які кожен кореець витрачає на навчання. У 2011 році загальний об'єм приватних (батьківських) витрат на додаткові заняття для своїх дітей склав 2.8% ВВП, що більше ніж у три рази перевищує середній показник серед

Мал. 2. Видатки в розрахунку на одного студента й частка осіб у віці 25–34 роки з вищою освітою



Південна Корея зможе підтримувати стрімкі темпи росту освітнянського кошторису на тому ж рівні, що й упродовж останніх десяти років. Але завдяки закладеному фундаменту високої

країн ОЕСР. За даними міністерства освіти Південної Кореї у 2012 році з приватних джерел на освіту було витрачено 19 трлн вон (17.9 млрд дол. США), що становило 12% від загального об'єму споживчих витрат

³ <http://oecdeducationtoday.blogspot.ca/2013/10/smart-policies-matter-in-education.html>

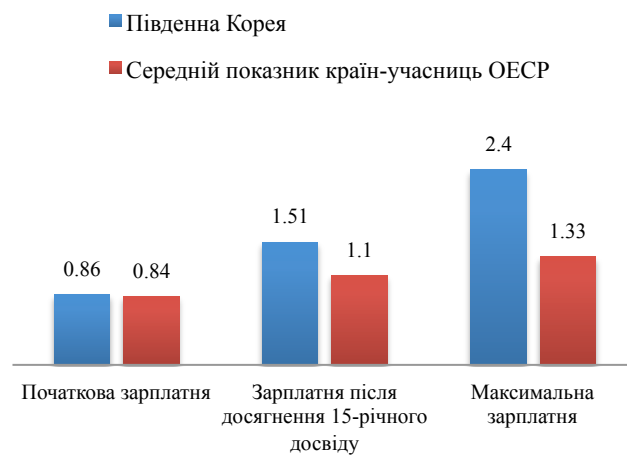
корейців⁴. Значна частина цих грошей була спрямована на додаткові заняття з англійської мови, необхідність вивчення якої набула характеру “колективного неврозу”. Деякі матері навіть переїзжали разом зі своїми дітьми на деякий час до англомовної країни, щоб ті могли вивчати іноземну мову “в середовищі”. Альтернатива для менш заможних батьків – літня школа в “англо-корейських” селищах, наприклад, таких як [Gyeonggi English Village](#) з червоними телефонними будками, де розмовляють лише англійською.

Цінність освіти в південнокорейській культурі також відображена в соціальному статусі педагогів та рівні їхніх доходів, порівняно з представниками інших професійних груп. Так, середня зарплатня досвідченого педагога в Південній Кореї у 2.5 рази більша за середній дохід на душу населення. У Сполучених Штатах цей показник становить лише 1.2. За даними ОЕСР, уже в 1999 році середня погодинна ставка вчителя загальноосвітньої південнокорейської школи становила 77 дол. США в порівнянні з 35 дол. США у Сполучених Штатах та 50 дол. США у Данії, Іспанії та Німеччині (середній міжнародний показник тоді знаходився на рівні 41 дол. США)⁵.

Сьогодні викладання – найбільш поважна професія та найпопулярніший вибір майбутньої кар’єри серед молодих корейців. Педагоги мають високу зарплатню (річний оклад для викладачів середніх шкіл складає 52 699 дол. США, порівняно з 41 701 дол. США у країнах ОЕСР), стабільну роботу, гідні умови для виконання своїх професійних обов’язків та високий соціальний статус. Вчитель середньої школи може розраховувати на початкову річну зарплатню в розмірі 30 401 дол. США (що дещо нижче за стандарт ОЕСР у 31 687 дол. США), яка наприкінці кар’єри зростає до рівня 84 529 дол. США (51 317 дол. США у країнах-

членах ОЕСР)⁶. Як правило, жінки в Південній Кореї заробляють менше за чоловіків, але в освіті такої дискримінації немає, тому рівень заробітної плати жінок і чоловіків однаковий. Цей факт робить професію педагога особливо привабливою для жінок.

Мал. 3. Частка заробітної плати вчителів у відношенні до ВВП (2012 р.)



⁴ <http://monitor.icef.com/2014/01/high-performance-high-pressure-in-south-koreas-education-system/>

⁵ Young-Job Chung, 2007. South Korea in the Fast Lane: Economic Development and Capital Formation, Oxford University Press, USA.

⁶ <http://www.ncee.org/programs-affiliates/center-on-international-education-benchmarking/top-performing-countries/south-korea-overview/south-korea-teacher-and-principal-quality/>

Підготовка вчителів

У Кореї потрапити до лав викладачів справа не з легких. Тільки 5% найуспішніших випускників спеціалізованих педагогічних коледжів (яких у Південній Кореї лише 11) мають шанс викладати в початкових класах державних шкіл. Після проходження університетської програми кожен майбутній педагог повинен скласти тест з профпридатності вчителя (Teacher Employment Test – TET)⁷. Наприклад, TET для вчителів із математики включає три області: загальна освіта, математична освіта та знання змісту математичної дисципліни. TET складається з трьох частин: письмового тесту, есе, демонстраційного уроку та інтерв'ю. Як правило, після проходження тестування на роботу до державних шкіл наймають лише 4% студентів, які беруть участь у TETі. Така тенденція є ознакою величезної конкуренції серед охочих стати викладачами та ретельного відбору в процесі їхнього працевлаштування.

У Кореї потрапити до лав викладачів справа не з легких. Тільки 5% найуспішніших випускників спеціалізованих педагогічних коледжів (яких у Південній Кореї лише 11) мають шанс викладати в початкових класах державних шкіл.

З метою підвищення кваліфікації вчителів у Кореї з 2008 року започатковано педагогічну магістратуру (Master Teaching Program). Вона надає звичайним вчителям можливість розвиватися професійно, засвоювати та впроваджувати нові методики викладання, а також отримувати більшу зарплату (до 150 дол. США додаткових щомісячних грантів), працювати менше годин на день і не вести методичну та позакласну діяльність. Пройти програму можуть вчителі з досвідом роботи від 10 до 15 років. Педагог-магістр зазвичай

спостерігає за іншими викладачами, консультує їх, допомагає у складанні навчальних програм і проводить додаткові тренінги.

Професійний розвиток

Кожного року корейські вчителі проходять програми професійного розвитку. Уряд офіційно підтримує мінімум 20 годин щорічних занять із розвитку професійних якостей викладачів, але більшість відвідує від 40 до 60 годин. Через стрімкий розвиток інформаційних технологій і широке використання учнями цифрового обладнання в процесі навчання вчитель повинен не тільки стежити за нововведеннями в методиках викладання, але й вільно володіти новими цифровими засобами. Саме тому програми підвищення кваліфікації в Південній Кореї є необхідною складовою педагогічної діяльності. Ротація – ще одна невід'ємна складова навчального процесу: кожен п'ять років вчитель, директор та замдиректора незалежно від їхнього бажання беруть участь у лотереї, яка визначає школу, де вони будуть працювати наступний п'ятирічний термін. Таким чином, забезпечуються рівні освітні можливості як для учнів, так і для викладацького колективу в спільнотах із різним соціально-економічним статусом.

Приклад організації класної роботи

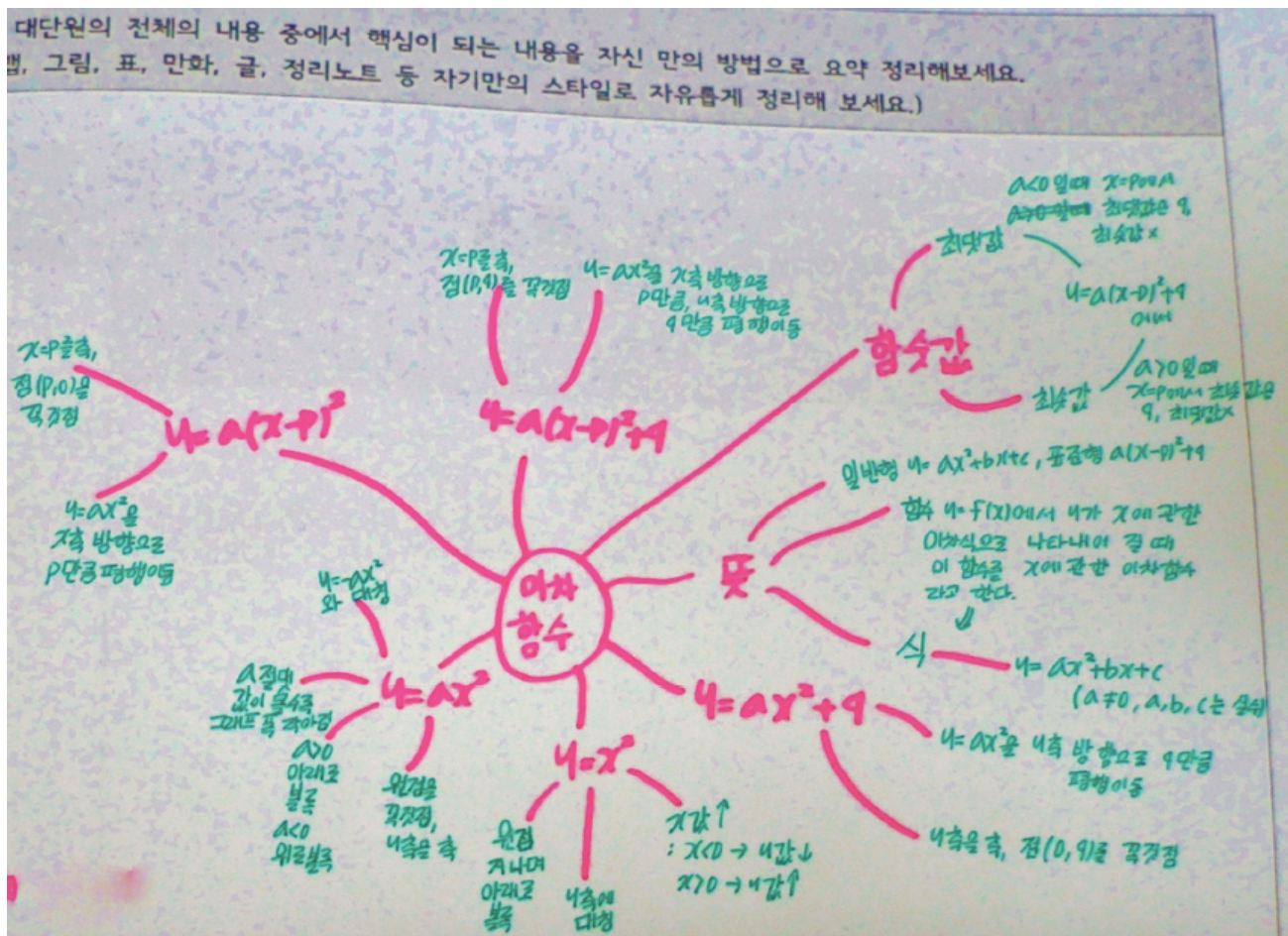
Всі корейські класи оснащені надсучасними приладами, незалежно від розміщення та соціально-економічного статусу школи. Учні звикають до командної праці з першого класу, тому співпраця активно заохочується вчителями на всіх предметах. Учні сумлінно об'єднуються в групи, жваво переміщуючи мобільні стільці. Кожну нову тему чи розділ учитель зобов'язаний розпочати з демонстраційного матеріалу чи прикату з реального світу. Нижче наведений приклад плану одного 45-ти хвилинного заняття з математики в Сеульській середній школі.

⁷ Kwon, O.N., & Ju, M. K. (2012). Standards for professionalization of mathematics teachers: policy, curricula, and national teacher employment test in Korea, ZDM. The International Journal on Mathematics Education, 44 (2)

Таблиця 1. План уроку з математики (8-й клас, 45 хвилин)

Тема	Максимум та мінімум квадратичної функції
Вчитель	Привітання й трохи гумору; демонстрація слайдів PowerPoint
Вчитель	Коротке відео про запуск китайської ракети Шеньчжоу-9
Обговорення в класі	Яке відношення між квадратичною функцією і запуском космічної ракети? Яку роль відіграє максимум/мінімум при запуску?
Робота в групах	Завдання 1 1. Розрахуйте значення y при заданих значеннях x на графіку. 2. Знайдіть точне значення y , використовуючи рівняння квадратичної функції. 3. Знайдіть максимум чи мінімум лінійної функції, якщо вони існують. Вкажіть причину, якщо вони не існують.
Вчитель	Визначення поняття максимуму та мінімуму функції, вершини функції.
Робота в групах	Завдання 2 Визначте зв'язок між рівнянням, графіком, формою та максимумом/мінімумом.
Обговорення в класі	Форма, максимум/мінімум і вершина квадратичної функції.
Індивідуальна робота	Кожному учню треба надати три приклади форм квадратичних функцій та визначити їхній максимум/мінімум. Група учнів представляє свої приклади на дошці.
Робота в групах	Завдання 3 Практичне завдання з економіки: моделювання з використанням квадратичної функції, визначення максимального/мінімального прибутку.
Домашнє завдання	Підсумування знань із квадратичних функцій. Наведення прикладів.

Мал. 4. Приклад узагальнення корейським восьмикласником інформації про квадратичну функцію з використанням “карти розуму” (mind mapping)



Упродовж уроку з математики учні середньої школи активно використовують графічний калькулятор, а також такі комп'ютерні програми візуалізації графіків, як Geometer's Sketchpad та GeoGebra.

Структура та зміст південнокорейської освітньої системи переглядаються та оновлюються кожні 5–10 років, починаючи з середини 1940-х років. Особливо це стосується математичної освіти, остання ревізія якої почалася в 2011 році, а прийняті нововведення були імплементовані вже в 2013. Математика для корейців – дійсно цариця наук. Швидке зростання економіки Кореї, перш за все, відбувається завдяки унікальним технічним новаціям, які потрібно підтримувати та розвивати. Корейські виробничі потужності потребують висококваліфікованих спеціалістів у сфері STEM-освіти (Science, Technology, Engineering, and Mathematics), тому викладанню та вивченню математики в південнокорейській системі освіти приділяється найбільша увага. Університетські програми з технічних спеціальностей інтенсивно спонсоруються державою, а студенти-техніки отримують значно більше привілеїв (як фінансових, так і з точки зору подальших можливостей із працевлаштування), аніж гуманітарії. Суспільні та гуманітарні науки викладають переважно в приватних вищих навчальних закладах, де вже сам студент оплачує навчання. Такий підхід робить технічні програми більш привабливими для абітурієнтів. Активне спонсорування університетських програм з точних наук та обмеження кількості випускників-гуманітаріїв відповідає потребам корейської економіки, до того ж є запобіжним заходом від перенасичення ринку праці непотрібними кадрами.

Структура та зміст південнокорейської освітньої системи переглядаються та оновлюються кожні 5–10 років, починаючи з середини 1940-х років.

Освітня система Південної Кореї поступово позбувається наслідків централізованого управління: школи стають більш автономними і самостійно приймають рішення щодо структури навчальних програм та закупівель підручників. Якщо раніше школам дозволялося користуватися лише підручниками, надрукованими за державним замовленням, то тепер адміністрація шкіл має можливість обирати теми та визначати обсяги навчальних матеріалів згідно зі своїми потребами. Сьогодні досить поширеною є практика переходу до електронних книг – етап стратегії діджиталізації процесу навчання⁸.


Для жителів Південної Кореї наявність чи відсутність таланту ні про що не говорить – їхня культура побудована на вірі у важку і старанну працю, що є єдиною запорукою успіху та щасливого майбутнього. Невдачам немає виправдання – це лише означає, що було докладено недостатньо зусиль. Діти вчатья впродовж усього року в школах та з приватними викладачами. Південнокорейська культура навчання відзначається високим рівнем відповідальності та порядку, що посилюються під тиском конкуренції з боку інших студентів. Цим пояснюється велика кількість учнів у класі – що, наприклад, є зовсім небажаним для американської системи шкільної освіти. Але для корейського вчителя головною метою є створення спільноти, в якій є місце для розвитку та налагоджених стосунків між однолітками⁹.

Висновки

Досвід Південної Кореї – це приклад того, як ефективно побудована освітня система може вивести державу на зовсім інший рівень розвитку. Державна освітня політика південнокорейського уряду вивела країну з кризи та злиднів саме завдяки формуванню у суспільстві правильного ставлення до навчання. Освіта – це не лише оцінки та вміння, це виховання громадянської позиції, формування особистості людини, яка розуміє,

⁸ Fary Sami (2013). A Success Story in Mathematics Education, Harford Community College

⁹ <http://ideas.ted.com/what-the-best-education-systems-are-doing-right/>

що лише важка праця та старанність може привести до успіху, а не гроші та зв'язки. Безумовно, система освіти Південної Кореї відчула з боку держави значну фінансову підтримку, яку більшість країн у кризовому становищі неспроможні надати. Утім, якщо метою є перезавантаження й усестороннє реформування підходів до управління, освіта власних громадян повинна стати одним із пріоритетних напрямків соціально-економічної політики, а не відсуватися на задній план. Звичайно, рівень фінансування української освіти неможливо зіставити з корейським, і напевно чи Україна колись буде спроможна виділяти 15% ВВП на освітянські послуги. Утім, наша держава витрачає чималі гроші на навчання, нові методики викладання за міжнародними стандартами та має достатньо навчальних закладів, аби забезпечити необхідний рівень освіти своїм громадянам. Але ці гроші не працюють на користь освітян, і віддача від інвестицій вкрай мала. Єдине, що зараз стоїть на заваді успішній імплементації величезного освітнього потенціалу України – це дуже низька якість освіти, відсутність моніторингу з боку компетентних органів, корупція, масове “штамбування” непридатних дипломів та неспроможність налагодити діалог між університетами та ринком праці. Південна Корея не мала іншого вибору, як інвестувати значні кошти в освіту, бо треба було виводити країну з бідності і впроваджувати хоч якісь освітні інститути, покладаючи надії на власний людський капітал, особливо враховуючи брак інших ресурсів. Той урок, який Україна повинна винести з досвіду південнокорейських партнерів, – це не стільки збільшення витрат на освіту (що теж важливо), скільки контроль над тими коштами, що вже надходять до освітянського апарату, щоб кожна гривня працювала на учня, а не розкрадалася по дорозі. 

CASE УКРАЇНА
вул. Полтавська 10,
офіс 34
Київ, 01135
Тел.: +38 044 227-53-17
Факс: +38 044 483-52-00

Керівник проекту:
Дмитро Боярчук
boyarchuk@case-ukraine.kiev.ua

Проект виконується за підтримки Інституту
відкритого суспільства та Європейського
Союзу

Публікація підготовлена за підтримки Європейського Союзу в рамках проекту «Ціна держави», що реалізується спільно Фондом Східна Європа та CASE Україна. Зміст публікації є винятковою відповідальністю CASE Україна та не може розглядатися як такий, що відображає погляди Європейського Союзу.